

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

ДОНЕЦЬКИЙ
РЕГІОНАЛЬНИЙ
НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

"ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ"

7 липня 2023 року

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ДОНЕЦЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

7 липня 2023 року

Кропивницький – 2023

УДК: 327:007:342.78 (477) (082)

О 64

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 23 від 30 серпня 2023 р.)**

О 64   **Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану:** матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 7 липня 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2023. 340 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану» (7 липня 2023 р., м. Кропивницький). Розглянуто актуальні теоретичні та практичні питання, що стосуються забезпечення національної безпеки України з урахуванням воєнно-політичних загроз і викликів. Наведено пропозиції з удосконалення законодавства і правозастосовної практики, спрямовані на підвищення ефективності діяльності державних органів та інших суб'єктів, що беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників закладів освіти й наукових установ, здобувачів вищої освіти юридичного і правоохоронного напрямів, працівників органів Національної поліції, інших державних органів, що входять до складу сектору безпеки і оборони.

Матеріали доповідей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ в матеріалах доповідей несуть автори.

УДК: 327:007:342.78 (477) (082)

© Колектив авторів, 2023

© Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023

МОРОЗ Оксана

доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу факультету № 3 Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КОСТОВСЬКА Катерина

начальник навчально-методичного центру Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вторгнення Росії в Україну змусило мільйони людей, переважно жінок і дітей, покинути країну або вони стали переміщеними в межах кордонів України, що останнім часом призвело до однієї з найбільших гуманітарних криз в Європі. Хаос, породжений конфліктом, експоненціально збільшив ризик торгівлі людьми та експлуатації, особливо найбільш вразливих осіб. Ризик торгівлі людьми та експлуатації За оцінками Агентства ООН у справах біженців (УВКБ ООН), з початку війни 24 лютого понад 5,5 млн осіб втекли з України, шукаючи притулку в сусідніх країнах, переважно в Польщі, Угорщині, Молдові, Румунії та Словаччині, і понад 7,7 мільйона були внутрішньо переміщені. Масштаби руйнувань і жертв серед цивільного населення, спричинені війною, призвели до однієї з найбільших європейських гуманітарних криз останнім часом. За оцінками ЮНІСЕФ, від війни в Україні постраждали не менше ніж 7,5 млн дітей. Оскільки чоловікам у віці від 18 до 60 років не дозволяється виїжджати з країни, за кордоном шукають захисту переважно жінки та діти. Завдяки активізації Директиви про тимчасовий захист, яка надає негайний захист та права тим, хто прибуває до Європейського Союзу (ЄС) з України, в українців практично немає стимулів звертатися за допомогою до незаконних перевізників мігрантів. Однак жінки й діти, особливо без супроводу, все ще піддаються більшому ризику насильства і зловживань, включно з торгівлею людьми, контрабандою та незаконним усиновленням. Фактично ще до війни українці при перевезеннях в ЄС часто ставали жертвами торгівлі людьми, здійсненої злочинними мережами, що діяли між Україною, країнами Європи та Центральної Азії. Крім того, велика кількість дітей-сиріт та дітей, народжених від сурогатних матерів в Україні, яких не забрали батьки, також стикаються з підвищеним ризиком викрадення або примусового усиновлення. Через масове переміщення й хаос також очікується збільшення кількості зниклих дітей. Міжнародна організація з міграції (МОМ) попереджає про високий ризик торгівлі людьми та сексуальної експлуатації населення, що перебуває в біді, а також про фінансову незахищеність деяких дітей без супроводу та жінок, які були розлучені зі своїми партнерами та віддалені від мереж підтримки. Багато дітей позбавлені батьківської опіки тому, що з початку російського вторгнення вони були розлучені зі своїми сім'ями або жили в закладах інституційного догляду

чи школах-інтернатах. Тому, вітаючи підтримку людей, які пропонують транспорт та житло, асоціації, що працюють на місцях, закликають до скоординованих дій для інформування, реєстрації й супроводу жінок та дітей і перевірки потенційних приймаючих сторін. Бідні люди, які не хочуть бути мобілізованими, також можуть стати потенційною мішенню торговців людьми. Управління ООН з питань наркотиків та злочинності (УНЗ ООН) закликала посилити зусилля щодо боротьби з торгівлею людьми, включно з раннім виявленням та попередженням пов'язаної злочинної діяльності, а також визначенням та захистом жертв. Eurochild надає щоденні звіти про ймовірні порушення прав дітей. Для дітей, які залишилися в країні, це охоплюватиме, серед іншого, вбивства та поранення, відсутність належного доступу до медичної допомоги, торгівлю людьми та відсутність доступу до освіти. ЮНІСЕФ опублікував поради відповідним органам влади, працівникам гуманітарних організацій та волонтерам щодо захисту дітей-переселенців та біженців в Україні та за її межами від торгівлі людьми, дитячої праці, сексуальної експлуатації, незаконного усиновлення та контрабанди за обтяжуючих обставин. ЮНІСЕФ також попередив, що дівчатка-переселенки знаходяться в зоні підвищеного ризику гендерного насильства. Дії ЄС щодо захисту людей у групі ризику, які тікають з України ЄС, активізувавши Директиву про тимчасовий захист (Директива 2001/55/ЄС) та запустивши програми екстреної допомоги, які охоплюють основні потреби та пропонують допомогу на кордонах ЄС, негайно втрутився, щоб допомогти цивільним особам, які постраждали від війни в Україні. 16 березня Єврокомісія висунула оперативні керівні принципи для підтримки держав-членів у застосуванні директиви, включно зі спеціальними розділами про дітей, неповнолітніх без супроводу та торгівлю людьми [1].

Комісія наполегливо заохочує держави-члени запровадити адекватні запобіжні заходи для осіб, які втікають з України. Вони містять надання інформації про ризики торгівлі людьми, підвищення обізнаності серед провідних фахівців, які можуть вступити в контакт з потенційними жертвами, навчання та інструкції, надані відповідним правоохоронним та прикордонним органам, а також вдосконалення раннього виявлення, допомоги та підтримки жертв. Комісія підкреслює, що захист дітей-мігрантів, які прибувають з України, є головним пріоритетом для ЄС, і що особливу увагу слід приділити неповнолітнім без супроводу, дітям, розлученим із сім'єю, та дітям-сиротам. 23 березня Єврокомісія спонукувала держави-члени знову бути «особливо пильними» щодо дітей, які можуть стати жертвами торгівлі чи бути викраденими, підкреслюючи важливість ідентифікації та реєстрації. На позачерговому засіданні Ради юстиції та внутрішніх справ 28 березня Єврокомісія представила план із 10 пунктів про посилення європейської координації щодо приймання людей, які втікають від війни в Україні. План включатиме стандартні операційні процедури та єдині керівні принципи щодо приймання та підтримки дітей. Єврокомісія також має розробити конкретні процедури передачі неповнолітніх без супроводу. Спільний план боротьби з торгівлею людьми, заснований на стратегії ЄС щодо протидії торгівлі людьми

(2021–2025), спрямований на вирішення питань, пов'язаних з ризиками торгівлі людьми, та забезпечування підтримки потенційних жертв. Також було розглянуто ряд відповідних заходів, включно зі створенням єдиної системи реєстрації за підтримки eu-LISA. З початку вторгнення також активно діє Координатор ЄС з протидії торгівлі людьми, підтримуючи тісний контакт з мережею національних координаторів по боротьбі з торгівлею людьми та Європолом. Останній активно бере участь у робочій групі з протидії торгівлі людьми та залучив експертів й запрошених співробітників для підтримки місцевих правоохоронних органів у державах-членах ЄС, що межують з Україною. Комісія також закликала використовувати кошти ЄС для запобігання торгівлі людьми. Група експертів Ради Європи із заходів стосовно протидії торгівлі людьми (ГРЕТА) також попереджає про ризик стати жертвами торгівлі людьми та експлуатації, з яким стикаються люди, що рятуються від збройного конфлікту в Україні. Вже є повідомлення про те, що торговці людьми націлені на дітей без супроводу, які тікають з України. Після поспішної евакуації дитячих будинків та інтернатів сімейного типу багато таких дітей на даний момент вважаються зниклими безвісти. Крім того, 4 травня ГРЕТА також опублікувала керівництво з відповідними рекомендаціями [1].

Масштабна агресія російської федерації стала фоном для вчинення окупантами низки воєнних злочинів, зокрема й депортації української молоді. Як писала Асоціація Реінтеграції Криму (АРК), ця агресія погіршила як ситуацію з правами дітей в окупованому Криму, так і створила нові виклики для дітей у зоні бойових дій та в новоокупованих районах Херсонської, Запорізької, Донецької та інших областей України. Вже 28 лютого 2022 р. структури ООН вимагали від росії припинити порушення прав українських дітей, ці вимоги були агресором цілком проігноровані [2]. Аналіз відповідної діяльності окупантів РФ і їх посібників дозволив АРК стверджувати, що їх дії повністю підпадають під склад злочину геноциду, а саме пункту «е» статті II відповідної Конвенції: «насильницька передача дітей із однієї людської групи до іншої» [3]. Окупанти частково визнавали свою злочинну діяльність щодо депортації жителів Херсонщини до Криму та через окупований півострів у власне Росію. АРК писало, що депортованих громадян України окупанти готові утримувати в Криму, крім явних колаборантів, лише тимчасово, до перевезення до РФ, і в основному в Джанкої та Євпаторії [4]. АРК повідомляло, що з літа 2022 року російські загарбники зробили колись курортну Євпаторію своєрідним «центром» для цих злочинних процесів. Зокрема у Євпаторії окупанти сконцентрували у вересні до 2 тисяч злочинно «евакуйованих» дітей, на базі захоплених в 2014 році українських відомчих дитячих санаторіїв: «Дружба», «Здравніца», «Лучістий», «Мрія» та «Чайка». Приблизно з листопада 2022 р. діти перебували у складних побутових умовах, мали істотні проблеми із харчуванням та теплими речами [5].

Також у 2022 р. було опубліковано Доповідь Спецдоповідача з питання про сучасні форми расизму, расової дискримінації, ксенофобії, пов'язаної з цим нетерпимості A/HRC/50/61. Спецдоповідач ООН відобразив у ній

описані АРК катастрофічні збитки, завдані Україні, та зокрема вказала на викрадення та депортації, які вчинюють російські загарбники. У Доповіді А/HRC/50/61 відображене ймовірність, що уряд РФ готується провести злочинну масову депортацію кримськотатарського населення з окупованого Криму [6]. Слід також навести схвалену 26 січня 2023 р. резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи «Правові та правозахисні аспекти агресії російської федерації проти України» 2482 (2023) [7]. Цей акт відносить до злочинів агресора насильницькі зникнення; викрадення; зґвалтування та інші форми сексуального насильства; незаконне позбавлення волі цивільних; насильницьке переміщення та депортацію громадян України, у тому числі дітей, у РФ або на окуповані РФ території; примусову незаконну «паспортизацію». Є вагомими підстави вважати, вказує ПАРЕ, що багато цих порушень є серйозними порушеннями Женевських конвенцій і військовим злочинам, а деякі є злочинами проти людяності в рамках широкомасштабних, систематичних нападів на громадянське населення України [8, с. 242].

Тому ПАРЕ зазначила в резолюції, що з'являється все більше свідчень того, що російська офіційна риторика, яка використовується для «виправдання» повномасштабного вторгнення та агресії проти України, так званого процесу «деукраїнізації», носить характер публічного підбурювання до геноциду та розкриває геноцидний намір знищити українську національну групу як таку чи хоча б її частину.

У статті 17 резолюції ПАРЕ також закликала українську владу приділити особливу увагу активізації всіх відповідних процедур для збору інформації та забезпечення безпечного повернення насильно переміщених українських дітей з Росії та з окупованих Росією територій.

Таким чином питання кваліфікації злочинної депортації та викрадення агресором українських дітей має стати підґрунтям для нових досліджень.

Список використаних джерел

1. Війна Росії проти України: ризик торгівлі людьми. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729410/EPRS_ATA\(2022\)729410_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729410/EPRS_ATA(2022)729410_XL.pdf)
2. Всесвітній день дитини та порушення прав дітей у Криму. ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/activity_ua/2022/11/20/vsesvitnij-dendytyny-ta-porushennya-prav-ditej-u-krymu/
3. Злочинна маріонетка окупаційних «органів» та мільйони на органах. ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/investigations_ua/2023/01/12/zlochynna-marionetka-okupacziynyh-organiv-ta-miljony-na-organah/
4. Злочинна депортація до окупованого Криму: нові тенденції. ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/news_ua/2022/11/08/zlochynnadeportacziya-do-okupovanogo-krymu-novi-tendencziyi/
5. Окупанти почали готувати Євпаторію до «складної зими». ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/news_ua/2022/11/07/okupanty-pochalygotuvaty-jevpatoryu-do-skladnoyi-zymy/

6. Російський неонацизм досліджувався у Доповіді ООН на прикладі Криму. ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/activity_ua/2022/12/19/rosijskyj-neonacyzm-doslidzhuvavsya-u-dopovidi-oon-na-prykladikrymu/

7. Нова фундаментальна резолюція ПАРЄ про агресію росії. Б. Бабін. ARC. URL: https://arcrimea.org/uk/analytics_ua/2023/01/26/novafundamentalna-rezolyucziya-parye-pro-agresiyu-rosiyi/

8. Сідоренко Ю. М. Окупований Крим та злочинні депортації російськими загарбниками української молоді. «Крим – це Україна: стратегія декупації та реінтеграції»: матеріали Міжнародного науково-практичного круглого столу (м. Одеса, 24 лютого 2023 року). Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. 322 с. (С. 241-244).

НАГОРНА Олена

викладач кафедри цивільного права та процесу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ГАЛЕГА Анастасія

курсант 3 курсу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ НЕНОРМОВАНОГО РОБОЧОГО ЧАСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Умови воєнного стану є надзвичайним періодом в житті країни, коли порушується звичний порядок та норми функціонування суспільства. Однією з ключових сфер, що зазнають значних змін, є робочий час та його регулювання. В умовах воєнного стану спостерігаються особливості ненормованого робочого часу, які мають значний вплив на життя громадян та функціонування суспільства в цілому.

Відсутність чіткого регулювання робочого часу є однією з основних особливостей ненормованого режиму під час воєнного стану. Така ситуація виникає через необхідність мобілізації ресурсів та зусиль для забезпечення безпеки та оборони країни.

Ненормований робочий час також призводить до змін у режимі відпочинку та сну працівників. У зв'язку з нестабільною ситуацією, працівники змушені працювати в непередбачуваний час, включаючи нічні зміни та підвищену тривалість робочого дня. Це може призвести до втоми, погіршення фізичного та психологічного стану працівників та зростання ризику виникнення нещасних випадків на виробництві [1].

Ненормований робочий час в умовах воєнного стану також має великий вплив на соціальну сферу життя громадян. Багато людей, особливо ті, хто працює у важких умовах, можуть зазнавати стресу, втрати зв'язку зі своєю сім'єю та близькими, а також можуть стикатися з проблемами здоров'я.